

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

IV. De oratione velut altero actu interno Religionis, vniuersim ac in genere,
speciatim quid & quotuplex sit, ad quos (an etiam Sanctos) dirigenda, &
quibus conueniat; quas condiciones requirat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

DVBIVM IV.

De Oratione, velut altero actu interno religionis, vniuersim ac in genere; speciatim quid, & quotuplex sit, quibus conueniat; (an etiam Sancti inuocandi); & quas condiciones requirat. &c.

S. Thomas 2. 2. q. 83. aa. 17.

Secundus, & quidem per se internus quoque, actus religionis, vt dictum dub. præcedenti, est oratio, de qua quaritur primo, quis & cuius virtutis actus sit oratio.

ASSERTIO I. Oratio proprie & immediate est actus intellectus, non voluntatis. Ita S. Thomas q. 83. a. 1. ex comuni. Probatur & declaratur. Est enim in presenti sermo de oratione, & put significat quandam deprecationem vel petitionem, secundum illud Damasceni l. 3. c. 24. asserentis, orationem esse petitionem decentem à Deo: & Basilij homil. 5. de varijs, quæ est in Martyrem Iuliam, vbi ait: *Oratio est boni cuiuspiam petitio, quæ ad Deum à pijs effunditur.* Quomodo etiam sæpe in scriptura vsurpatur, vt Matthæi 6. vers. 9. *Sic ergo orabitis; Pater noster &c.* Matthæi 26. v. 41. *Vigilate & orate vt non intretis in tentationem.* Marci 11. v. 24. *Omnia quacumq; orantes petitis, credito quia accipietis, & euenient vobis;* & alibi passim.

Esti nonnunquam oratio generatim accipitur, pro quauis pia mentis eleuatione ad Deum. Quomodo Augustinus serm. 230. de tempore ait: *Quid est oratio, nisi ascensio animæ de terrestribus ad celestia, inquisitio superiorum, inuisibilem desiderium?* Et Damascenus citat. libro 3. fidei orthodoxæ cap. 24. orationem docet esse *ascensum mentis in Deum.* Et eodem sensu Chrysostomus homil. 30. in Genes. *Oratio, inquit, colloquium est cum Deo, quod vt scias, audi Prophetam dicentem: iucundum sit ei colloquium meum,* psal. 103. verum in proposito pro petitione accipitur.

Petitio autem, cum nihil aliud sit, quàm expositio, seu intimatio quædam desiderij ei facta, qui gratuito iuuare possit, necessario efficitur, tam orationem, quàm petitionem, esse actum alicuius potentie locutiua, siue externa, si oratio sit vocalis; aut solum interna, qualis est ratio siue intellectus, si oratio sit mentalis, de qua in presenti loquimur.

Quomodo etiam oratio secundum genus suum conuenit cum imperio, qui itidem est actus rationis intimantis, seu exprimentis actum voluntatis seu desiderij, quo quis aliquid fieri cupiat ab altero. Differunt tamen inter se; tum quod imperium solum dirigitur ad inferiores: oratio vero ad eos, qui oranti non subiiciuntur, siue sint æquales, siue sint superiores: tum quod imperium ex suo genere est actus rationis practicæ, adeoque operatiuus, per modum causæ perfectæ, quæ necessitatem agendi inducit; oratio autem est operatiua solum per modum causæ imperfectæ ac dispositiua; hoc ipso,

quod nec persona, ad quam dirigitur, nec effectus, qui postulatur, oranti plene subiicitur.

Idem confirmatur auctoritate Sapientum. Ita enim Aristoteles 1. Ethic. cap. vlt. ait: *Quod ad optima deprecatur (alias incitat) ratio, vt recitat S. Thomas cit. a. 1. Et Isidorus lib. 10. Etymol. c. 4. ait: Orare idem esse, quod dicere;* constat autem dictionem internam pertinere ad intellectum. Et deniq; Cassiodorus in psalmum 38. notat, orationem dici, quasi *oris rationem.*

Nihilominus tamen etiam desiderium pauperum, non secus ac oratio, à Deo exaudiri dicitur, psalmo 10. v. 16. vel quia desiderium est causa petendi; cum petitio sit quodammodo desiderij interpres, vel hoc dicitur ad demonstrandam propensionem exaudiendi; quia scilicet, dum adhuc aliquid in desiderio pauperum est, Deus exaudiat, antequam orationem proponant, secundum illud Isaia 65. v. 24. *Eritis, antequam clament, ego exaudiam,* vt recte notauit S. Thomas ibidem ad 1.

ASSERTIO II. Orationis actus soli creaturae rationali competit; non autem vel Deo, vel brutis animantibus. Ita S. Thomas quæst. 83. art. 10. Ratio sumitur ex dictis: quia oratio est actus rationis ad superiorem, vel certe non subiectum; diuinis autem personis nihil est superius, nec quicquam eis non subiectum; bruta autem animantia carent ratione: Ergo, &c. Quod intelligendum de Deo, & diuinis personis secundum se, siue vt subsistunt in natura diuina: quia filium Dei in assumpta natura humana orasse, & orare posse, constat, & magis patebit quæsto 2. assert. 3.

Spiritus autem Sanctus dicitur pro nobis postulare, Roman. 8. vers. 26. quia postulantes nos facit: & pulli coruorum inuocare, psal. 146. propter naturale desiderium siue indigentiam, qua omnia suo modo desiderant consequi diuinam bonitatem, vt ait S. Thomas ad 1. & 3.

ASSERTIO III. Oratio ex suo genere est actus non solum honestus ac virtuosus, sed etiam utilis ac necessarius. Ita S. Thomas q. 83. a. 2. Constat ex scriptura passim, præsertim Lucæ 18. vers. 1. *Oportet semper orare, & non deficere.*

Probatur & declaratur. Triplex enim circa orationem fuit antiquorum infidelium error. Quidam enim asserentes, res humanas non regi diuina prouidentia, consequenter sustulerunt orationis vsum, quasi vanum & superuacaneum sit orare, & omnino Deum colere. Qui reprehunduntur Malachiæ 3. v. 14. *Dixistis; vanus est, qui seruit Deo.*

Secundo alij asserentes, etiã in rebus humanis omnia ex necessitate contingere, siue ex immutabilitate diuinæ prouidentie, siue ex necessitate stellarum, siue ex connexione causarum, sustulerunt itidem orationis vtilitatem.

Tertio alij affirmarunt quidem, res humanas diuinam prouidentiam regi, neque absoluta necessitate euenire; verum simul addiderunt, dispositionem diuinæ prouidentie variabilem esse, ita vt orationibus, & alijs quæ ad diuinum cultum pertinent, dispositio diuinæ prouidentie immutetur; qui licet vsum orationis non sustulerint, male tamen eum exposuerunt, vt de prouidentia

Dei generatim dictum tom. 1. disp. 3. q. 1. Quare ita orationis vsus ac utilitas explicanda est, ut neque rebus humanis diuinæ prouidentie subiectis necessitatem imponamus, neque etiam diuinam dispositionem mutabilem æstimemus.

73 Quod in hunc modum declaratur. Quia enim diuina prouidentia non solum disponit effectus faciendos, sed etiam causas & media, quibus efficiendi sunt, & inter has nonnunquam etiam ipsos actus humanos liberos, qualis est oratio: idcirco necesse est, tum alias actiones humanas, tum etiam orationem ad Deum interuenire, non quidem ut diuina immutetur dispositio, sed ut per eiusmodi actus & orationes impleantur effectus, secundum ordinem diuinæ prouidentie à Deo per hæc media dispositi. Itaque non oramus, ut diuinam dispositionem immutemus: sed ut id impetremus, quod Deus per orationes disposuit implendum, ut scilicet homines postulando mereantur accipere, quod eis Deus Omnipotens ante secula disposuit donare, ut ait S. Gregorius lib. 1. Dialog. cap. 8.

Neque vero idcirco à Deo quæ cupimus, petere necesse est, ut Deo nostras indigentias vel desideria manifestemus; sed ut hac ratione nostram erga Deum submissionem fiduciamque exprimamus; recognoscendo Deum esse bonorum nostrorum auctorem, ut recte notauit Sanctus Thomas eodem artic. 2. ad 3. Ex quibus etiam satis patet, orationem esse actum alicuius virtutis.

74 **ASSERTIO IV.** Oratio est actus religionis, non quidem immediate, sed mediate elicitus; seu quod idem est, per se ac immediate imperatus. Ita S. Thomas q. 83. a. 3. ubi absolute docet, orationem esse actum religionis. Probatum & declaratur; quia ad religionem proprie pertinet, reuerentiam & honorem Deo exhibere. Quo fit, ut omnia illa, per quæ Deo reuerentia exhibetur, pertineant ad religionem, velut actus quidam eiusdem: atqui per orationem homo Deo reuerentiã exhibet, inquantum ei se subijcit, & profitetur oratione, se eo indigere, tanquam auctore suorum bonorum: ergo oratio proprie est actus religionis.

Non tamen esse actum immediate elicitem, ex eo patet, quia est actus diuersæ potentie, scilicet intellectus, non voluntatis, ut dictum assert. 1. & agnoscit S. Thomas cit. art. 3. ad 1. Quia tamen oratio proprie ac per se non est actus alterius virtutis, quam religionis, ipsumque affectum religionis necessario inuoluit, recte dici potest, esse actum mediate elicitem, seu per se ac immediate imperatum religionis, ut in simili de confessione fidei, comparata ad habitum fidei, diximus disp. 1. q. 7. dub. 1.

75 Nec obstat primo, quod oratio, cum ex desiderio impetrandi nascatur, potius ad spem, vel charitatem pertinere videatur; ad quas scilicet virtutes eiusmodi desiderium pertinet, ut fateatur etiam Sanctus Thomas artic. 3. ad 2. Hinc enim solum probatur, orationem quidem à spe imperari & causari, non tamen proprie ac formaliter esse actum spei, sed religionis, cuius ratione ac honestatem proxime continet, utpote intrin-

sece honorem Deo, in professione eiusdem excellentie ac nostræ submissionis positum, deferens.

Nec obstat secundo, quod orationis actus communis est etiam peccatoribus, qui tamen vii charitatis, ita etiam religionis aliarumque moralium infusis habitibus destituuntur. Hinc enim solum probatur, actum orationis in peccatoribus non esse vndeque perfectum, ut qui non ab ipsa virtute infusa religionis, sed solum tum ab habitu spei, tum ab habitu religionis naturali & acquisito proficiscatur. Quod pari ratione etiam de alijs actibus religionis dicendum est.

76 **ASSERTIO V.** Actus orationis inter ceteros religionis actus, post deuotionis actum, est ex suo genere præcipuus ac præstantissimus. Ita S. Thomas quest. 83. a. 3. ad 1. & 3. Probatum; quia eo actus religionis præstantior est, ceteris paribus, quo nobiliorem animæ potentiam afficit, & Deo subijcit; atqui vero per orationem, homo ipsam mentem Deo subijcit, & quodammodo præsentat, iuxta S. Dionysium cap. 3. de diuinis nominibus: Ergo sicut mens humana præminet exterioribus & corporalibus membris, vel exterioribus rebus, quæ ad Dei seruitium applicantur, ita etiam oratio præminet alijs actibus religionis externis: non tamen actui deuotionis, non quod hic sit nobilioris potentie, sed tum quia est actus religionis immediate elicitus; tum quia est actus yniuersalis, quidquid ad Dei cultum pertinet pro obiecto habens, ut superius dictum; tum denique quia in moralibus, ac morali estimatione, præcipuum locum habet voluntas, tanquam potentia formaliter libera, quæ etiam alias potentias ad operandum mouet & applicat.

Dixi tamen ex suo genere; quia in particulari nihil obstat, quo minus aliquis actus religionis externus, puta sacrificium, tum cruentum, tum incruentum Christi, ob singularem materiam præstantiam, sit nobilior actu orationis.

77 Quæritur secundo, ad quem dirigi possit oratio, seu quis oratione sit inuocandus.

ASSERTIO I. Deus solus tanquam supremus adiutor noster, & bonorum auctor oratione inuocandus est. Ita S. Thomas q. 83. art. 4. Ratio patet; quia ipse est primum & supremum principium, qui vii sua potentia creauit omnia, ita sua prouidentia ac sapientia disponit & gubernat omnia; supremam habens potestatem vitæ & mortis.

Neque de hac re est vlla controversia; nisi quod sectarij huius temporis, ut Catholicæ Ecclesiæ calumniam impingant, quosdam orationis modos minus proprios, & figurate, vel pie explicandos, non proprie ac secundum rigorem verborum accipiendos, & odiose premendos, puta ad crucem Christi, ad B. Virginem &c. nobis obijcere solent, quasi in ijs etiam B. Virginem, aut ipsam Crucifixi imaginem, velut supremos gratiæ fontes & auctores impie inuocemus, quod à Catholicorum mente est alienissimum.

78 Optime Sanctus Thomas citat. art. 4. Oratio, inquit, porrigitur alicui dupliciter: uno modo, quasi per ipsum (primario) implenda: alio modo, sicut per ipsum impetranda. Primo quidem modo soli Deo oratio-

nem per-

nens porrigimus; quia omnes orationes nostra ordinari debent ad gratiam & gloriam consequendam; qua solus Deus dat, secundum illud psalmi 83. Gratiam & gloriam dabit Dominus. Sed secundo modo orationem porrigimus Sanctis Angelis, & hominibus, non ut per eos DEVS nostras petitiones cognoscat, sed ut eorum precibus & meritis orationes nostra fortiantur effectum. Et ideo dicitur Apocalypsis 8. vers. 4. quod ascendis fumus incensurum de orationibus Sanctorum, de manu Angeli, coram Deo, (ita nempe ut ipsa etiam Sanctorum orationes, Deo ipsi ultimatè representarentur.) Et hoc etiam patet ex ipso modo, quo Ecclesia (in litanij) vitur in orando. Nam à sancta Trinitate petimus, ut nostri misereatur: ab alijs autem Sanctis quibuscumque petimus, ut orent pro nobis. Ita S. Thomas.

Quod tamen non obstat, quo minus diuerso sensu, ac longe inferiori modo, etiam à Sanctis postulare possimus, ut nostri misereantur, nobisque subueniant; nimirum per modum impetrationis, quandoquidè etiam inter homines clientes à suis patronis & intercessoribus petere solèt, ut sui (veluti mediatores, non supremi Principes) misereantur, sibi que subueniant.

79 **ASSERTIO II.** Rectè tamen & vtiliter à nobis etià Sancti orantur & inuocantur, tanquam intercessores apud Deum; non ut per eos Deus nostras petitiones cognoscat, sed ut eorum intercessione petitiones ac desideria nostra efficacius fortiantur effectum. Ita S. Thomas cit. art. 4. & est ex fide certum, contra nostri temporis Sectarios, qui Sanctorum inuocationem impie negant; sequuti ea in re Vigilantium, teste Hieronymo lib. contra eundem, & epist. 53. ad Riparium, itemque Eustathium siue Eutactum, damnatum in Concilio Gangrensi, ut videre est ex epistola Synodali eiusdem: Itemque Petrum de Bruys, & Henricum quendam, aliosque Apostolicos hæreticos, apud S. Bernardum hom. 66. in Cantica & l. 3. vitæ eiusdem cap. 5. Catharos quoque tempore Alexandri III. ut testatur Guido in catalogo hæreticorum; & pauperes de Lugduno, apud eundem, & apud Trithemium in Chronico Anno 1160. & denique Ioannem Wicleffum apud Thomam Waldensè tom. 3. de sacramentalibus c. 108. & seqq.

80 **PROBATUR ASSERTIO PRIMO EX SCRIPTURA.** Ex qua S. Thomas rectè adducit illud Iob. 5. v. 1. *Voca ergo, si est qui tibi respondeat; & ad aliquem Sanctorum conuertere.* Vbi procul dubio Sancti Angeli intelliguntur; qui si rectè à nobis inuocantur, cur non & alij Sancti, Dei præsentis visione iam beati? quando eadem vtrisque facile suppetit ratio, qua nostras preces intelligant, explicata à nobis tom. 1. disp. 2. q. 6. dub. 10. Neque vero ijs deest voluntas & affectus charitatis, quo nobis benefacere cupiant.

Idem probatur efficaciter ex illo Iob. c. 42. v. 8. & 10. vbi Deus ipse amicis Iob mandat, ut Iobi orationem & deprecationem velut medium vsurpent, quo sibi reconcilietur: *Ite ad seruum meum Iob, & offerite holocaustum pro vobis: Iob autem seruum meum orabit pro vobis: faciem eius suscipiam, ut non vobis imputetur stultitia.* &c. Et fecerunt, sicut locutus fuerat Dominus ad eos, & suscepit Dominus fa-

ciem Iob. Dominus quoque conuersus est ad penitentem Iob, cum oraret ille pro amicis. Quid nã idem multo magis sentiamus de Sanctis; quorum preces eo efficaciores apud Deum esse credendum est, quo Deo in ipsa beatitudine, coniunctiores sunt?

Idem patet exemplo Moyse Exodi 32. v. 10. & psal. 105. v. 23. vbi dicitur: *Et dixit, ut disperderet eos: si non Moyses electus eius stisset in confractio- ne in conspectu eius.* Ex quibus euidentè est, Deum sæpe orationibus Sanctorum permotum donare beneficia, & condonare peccata, quæ alio qui fortasse condonaturus non fuisset. Huc spectat illud Ieremiæ 15. v. 1. *Si steteris Moyses & Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum.* Vbi supponitur, Sanctos pro viuentibus orare, ac proinde etiam vtiliter inuocari; licet eorum preces tanquam diuinæ voluntati subordinatæ re ipsa non semper exaudiantur.

Denique huc spectat, quod etiam Sancti in terris existentes rectè & vtiliter inuocantur, ut patet Ieremiæ 42. v. 2. *Dixeruntque ad Ieremiam Prophetã: Cadat oratio nostra in conspectu tuo, & ora pro nobis Dominum.* Baruch 1. v. 12. *Pro nobis ipsis orate ad Dominum Deum nostrum, quia peccauimus Domino.* &c. Rom. 15. v. 30. *Obsecro vos fratres per Dominum nostrum Iesum Christum, & per charitatem Sancti Spiritus ut adiuuetis me in orationibus vestris pro me ad Deum.* Et Iacobi 5. v. 16. *Orate pro inuicem ut saluemini; multum enim valet deprecatio iusti assidua.* Quod si Sancti adhuc in terra peregrinantes rectè inuocantur, quanto magis in cœlis existentes, ac ipsa Dei, eorumque quæ ad se pertinent visione beati, ut loco cit. explicauimus? Omitto cætera scripturæ loca ex quibus probatur, Sanctos re ipsa pro nobis orare, ut inferius dicitur.

Idem secundo probatur apud citandos, vnanimi consensu SS. Patrum, adeoque perpetuo sensu & praxi Ecclesiæ, quæ est *columna & firmamentum veritatis* 1. Tim. 3. v. 15.

Ratio denique est; quia Deus hoc ipsum, inter cætera, velut optimū salutis mediū ordinauit ad conseruandam mutuo charitatè, nostramque; erga Sanctos humilitatè exercendã, ut postulatis Sanctorum precibus certius & efficacius cõsequeremur, quæ à Deo expectare debemus beneficia: & per se credibile ac rationi valde consentaneū est, interpositis ac multiplicatis intercessoribus, ipsa etiã postulationè efficaciorè reddi. Neque enim dum Sanctos oramus, à Deo auertimur; sed potius illos ipsos tãquã mediatores adhibemus, quibus nostras preces ac desideria Deo efficaciè representemus.

Nec obstat primo, quod Augustinus l. de cura pro mortuis agèda c. 13. 15. & 16. docet; *Nescire mortuos, etiã Sanctos, quid agant viui, etiam eorū filij.* Hoc enim intelligendū est de cognitione naturali Sanctorum, de qua ibidem disserit; ut rectè S. Thomas ibidem ad 2. Interim vero eos, quæ ad se pertinent posse cognoscere, Deo reuelante, ipsemet Augustinus ibidem cap. 15. fatetur.

Nam ut ex S. Gregorio l. 12. Moral. c. 13. rectè S. Thomas ibidem ad 2. ait: *In verbo (saltem casualiter) manifestatur illud, quod decet eos cognoscere de eis, quæ circa nos aguntur, etiam quantum ad interiores motus cordis. Maxime autem excellentiam eorum decet,*

81

82

83

84

ut cognoscant petitiones ad se factas, vel voce, vel corde. Et ideo petitiones, quas ad eos dirigimus, Deo manifestante cognoscunt. De qua re pluribus loc. cit. Nec obstat secundo, quod oratio sit actus religionis; quæ tamen Sancti per se non coluntur: quia ut recte respondet Sanctus Thomas cit. articulo 4. ad 1. *illi soli impendimus orando religionis cultum, à quo quærimus obtinere quod oramus; quia in hoc protestamur eum bonorum nostrorum auctorem: non autem eis, quos requirimus quasi interpellatores nostros apud Deum.* Itaque oratio illa est actus religionis, non quatenus formaliter & immediate ad sanctos pertinet, hac enim ratione est actus dulciæ; sed quatenus vltimate ad ipsum Deum per Sanctos propitiandum dirigitur. Testimonia vero SS. Patrum, sicut & solutiones aliarum obiectionum, videri possunt apud Valentiam hic q. 2. pu. 7. & apud Bellarminum lib. 1. de Sanctorum beatitudine cap. 19. & 20.

85 **ASSERTIO III.** Sancti in cœlis re ipsa orant pro nobis. Ita Sanctus Thomas quæstione 83. articulo 11. Probatur ex Scriptura 2. Machab. cap. 15. vers. 14. *Hic est fratrum amator, & populi Israel: hic est qui multum orat pro populo, & uniuersa sancta ciuitate, Ieremias Propheta Dei.* Quod si Sancti in limbo existentes pro viuentibus orabant, quanto magis Sancti in cœlis existentes? Item Apocalypsis 8. vers. 4. *Ascendit fumus incensorum de orationibus Sanctorum, de manu Angeli, coram Deo.* Et denique de ipso Christo Sancto Sanctorum Hebr. 7. vers. 25. dicitur: *Vnde & saluare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum, semper viuens ad interpellandum pro nobis.* Et Rom. 8. v. 34. *CHRISTVS IESVS, qui mortuus est; imo qui & resurrexit, qui est ad dextram, qui etiam interpellat pro nobis.* Quod tamen an de oratione etiam explicita accipiendum sit, dicendum est suo loco de Incarnatione tomo 4.

86 Ratio est; quia ut recte ait S. Thomas; cum oratio pro alijs facta ex charitate proueniat, ideo quanto Sancti, qui sunt in patria, sunt perfectioris charitatis, tanto magis orant pro viatoribus, qui orationibus uiuari possunt: & quanto sunt Deo conuinctiores, tanto eorum orationes sunt efficaciores. Habet enim hoc diuinus ordo, ut ex superiorum excellentia (quidpiã) in inferiora refundatur; sicut ex claritate solis in aerem.

Ex quibus refellitur error Vigilantij, asserentis, nos quidem, dum viuimus, mutuo pro nobis orare posse: postquam autem mortui fuerimus, nullius pro alio exaudiendam esse orationem; præsertim cum Martyres vltionem sui sanguinis obsecrantes, impetrare nequeant. Quem optime refellens S. Hieronymus epist. contra Vigilantium post 53. ait: *si Apostoli & Martyres adhuc in corpore constituti, quando pro se adhuc debent esse solliciti, pro alijs orant; quanto magis post coronas, victorias, & triumphos?*

87 Et quamuis Sanctorum orationes in cœlis nihil mereantur, habent tamen gratiam impetrandi, ex præcedentibus eorum meritis, & ex diuina acceptatione, ut ait S. Thomas ibidem ad 1. & dictum tom. 2. disputatione 6. quæstione 6. dub. 2. à num. 44.

Et licet etiã quod Deus efficaciter vult, semper impletur; quia tamen quædam vult per media, in quibus etiam sunt orationes Sanctorum ut dictum n. 73. non sunt hæc superuacaneæ existimandæ; quando etiam Sancti non petunt, nisi quod existimant suis orationibus implendum, secundum Dei voluntatem.

88 Neque ideo necesse est, inuocationem Superioris Sancti semper efficacior esse, quam inferioris; imo fieri potest, ut inuocatio inferioris Sancti efficacior sit; vel quia deuotius imploratur, vel quia Deus vult eius sanctitatem declarare, ut ait S. Thomas ibidem ad 4.

89 Et quia Sancti viuentes meruerunt, ut pro nobis orarent; ideo inuocamus eos nominibus, quibus hic vocabantur; quibus etiam nobis magis innotescunt: & iterum propter fidem Resurrectionis insinuandam. Sicut etiam Exodi 3. vers. 6. dicitur: *Ego sum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob.* Hac ergo etiã de causa dicimus Sancti Petre ora pro nobis, etiam si anima Petri non sit Petrus, ut notauit S. Thomas ibidem ad 5.

Nec dubium, Sanctos in cœlis orare etiam pro animabus in purgatorio, ut recte cum S. Thomas in 4. d. 45. q. 3. a. 3. ad 6. docet Azor tom. 1. lib. 9. cap. 10. q. 12. fauente ipso vsu Ecclesiæ; dum in litanijs pro moribundis inuocantur Sancti; etsi contrarium dixisse videatur Sotus in 4. d. 45. q. 3. a. 2. ad finem.

90 **ASSERTIO IV.** Sancti tamen, qui sunt in purgatorio, nec à nobis inuocandi sunt; nec pro nobis orare solent. Ita S. Thomas cit. q. 83. a. 4. ad 3. ubi ait: *illi qui sunt in hoc mundo, aut in purgatorio, nondum fruuntur visione Verbi, ut possint cognoscere ea, quæ nos cogitamus, vel dicimus. Et ideo eorum suffragia non imploramus orando (oratione scilicet mentali, vel quæ ad absentes fiat: sed à viujs petimus colloquendo.* Et a. 11. ad 3. ait: *illi qui sunt in purgatorio, etsi sint superiores nobis propter impeccabilitatem, sunt tamen inferiores, quantum ad penas, quas patiuntur. Et secundum hoc non sunt in statu orandi, sed magis, ut oretur pro eis.* Idem docent Alensis 4. part. q. 26. m. 3. a. 4. ad 4. & communiter alij.

Ratio est: quia sicut inter homines ij, qui ob delicta quædam exoluenda, iussu Principis in carceres compacti sunt, non solent habere accessum ad Principem, nec pro alijs supplicando interuenire, etiam si gratia Principis non plane excederint: ita de animabus purgatorij cogitandũ. Præterquam quod ordinariæ nec per reuelatione quidem Dei cognoscant ea, quæ apud nos aguntur, ut ex S. Thoma dictum.

91 Oppositum tamen sentit Ioannes Medina de Orat. q. 4. & fauet Sotus in 4. d. 45. q. 3. art. 1. moti historia, quam refert S. Gregorius lib. 4. dial. c. 40. de Paschasio, cuius anima penitus purgatorij expiatur; & nihilominus eiusdem inuocari meritis & precibus mirabilia quædam efficiebantur. Ad quod tamen bene S. Thomas in 4. d. 15. q. 4. a. 5. q. 2. ad 3. respondet; *Paschasius in purgatorio non orabat pro alijs; sed oratio ad eum facta exaudita est, propter fidem (scilicet confidentiam) orantium; qui scilicet eum beatum esse putabant.*

92 An autem Sancti olim in limbo existentes inuocati fuerint, aut pro uiuentibus orarint, alia quæstio est. Certe orasse, negari non potest; & constat exemplo Ieremiæ cit. Machab. 2. Ordinarie tamen inuocatos, aut inuocandos fuisse, non existimo; ut colligitur ex adducta ratione S. Thomæ a. 4. ad 3. quia nimirum fruitione Dei nondum beati, ordinarie cognoscere non poterant ea, quæ nos cogitamus, vel etiam dicimus.

Quæ etiam causa est, cur in veteri testamento, Sanctorum quidem defunctorum merita DEO fuerint representata, ad eum demerendum, vel placandum; Memento Domine Abraham, Isaac, &c. nunquam tamen oratio ad aliquem Sanctorum directa legatur.

Quæritur tertio, quid, & pro quibus orandum sit.

93 **ASSERTIO I.** Non solum bona spiritualia, sed etiam temporalia à Deo recte postulantur; ita tamen ut illa, quia ita bona sunt, ut nemini mala esse possint, absolute; hæc uero quia etiam mala & nociua esse possunt (ut sunt honores, diuitiæ, & similia temporalia bona) non omnino absolute, sed ad bonum, salutaremque usum, seu quatenus animæ salutem non sunt noxia, postulanda sint. Ita S. Thomas q. 83. a. 5. & 6. & constat ex ipsa oratione Dominica; in qua & spiritualia bona, & temporalia postulantur.

94 Idem S. Thomas recte in hunc modum declarat. Nam ut refert Valerius lib. 7. cap. 2. Socrates nihil ultra petendum à Dijs immortalibus arbitrabatur, quam ut bona (indefinite) tribuerent, quia hi demum scirent, quid unicuique esset utile. Nos autem plerumque id uotis expetimus, quod non impetrasse melius foret. Quæ quidem sententia, inquit S. Thomas cit. a. 5. aliquantulum uera est, quantum ad illa, quæ possunt malum euentum habere; quibus etiam homo potest bene & mali uti. Sicut diuitiæ, quæ ut ibidem dicitur, multis exitio fuerunt: Honores qui complures pessundederunt; Regna, quorum exitus sepe miserabiles cernuntur: Splendida coniugia, quæ nonnunquam funditus domos euertunt.

Sunt tamen quædam bona, quibus homo male uti non potest, quæ scilicet malum euentum habere non possunt. Hæc autem sunt, quibus beatificamur, & quibus beatitudinem mereamur; quæ quidem Sancti orando absolute petunt, secundum illud psalmi 79. v. 4. *Ostende faciem tuam, & salui erimus.* Et iterum psalm. 118. v. 35. *Deduc me in semitam mandatorum tuorum.* Et psal. 142. v. 10. *Doce me facere uoluntatem tuam.*

95 Quia tamen etiam bona temporalia, etsi per se expetenda non sint, sunt tamen quædam adminicula uitæ recte instituendæ, in quantum & per ea uita corporalis sustentatur, & nobis uelut instrumenta deseruiunt, ad actus uirtutum, ut dicitur tom. 2. disp. 1. q. 5. dub. 5. iuxta Aristotelem 1. Ethic. cap. 8. licite ea ad eundem finem petuntur.

Vnde Augustinus epist. 121. cap. 6. & 7. *Sufficientiam uitæ non indecenter uult, quisquis eam uult, & non amplius: quæ quidem non appetitur propter seipsam, sed propter salutem corporis, & congruentem habitum personæ hominis, ut non sit inconueniens eis, cum*

quibus uiuendum est. Ista ergo cum habentur, ut teneantur; cum non habentur, ut habeantur orandum est. Ex quibus patet tota assertio.

96 **ASSERTIO II.** Non tantum pro nobis ipsis, sed etiam pro alijs, & quidem pro inimicis orandum est. Ita S. Thomas q. 83. a. 7. & 8. Et patet ex scriptura Matthæi 5. v. 44. *Orate pro persequentibus, & calumniantibus uos.* Iacobi 5. v. 16. *Orate pro inuicem, ut saluemini.* Ratio est; quia eisdem diligere, ac bona ipsdem uelle debemus, ut suo loco de charitate dictum.

Et quia diligere inimicos seu bonum ipsdem uelle in genere quidem tenemur; non autem in speciali, nisi secundum præparationem animi, vel in necessitatis articulo, ideo etiã necessitatis est, ut in communibus orationibus nostris, quas pro alijs facimus, inimicos non excludamus: ut autem pro eis specialiter oremus, perfectionis est, non necessitatis; nisi in aliquo casu speciali, ut ait S. Thomas cit. a. 8. De qua re plura de charitate disp. 2. q. 3. dub. 1.

97 Nec obstat primo, quod orationes nostræ in ordine ad ultimam salutem non profunt, nisi prædestinatis; quia nihilominus, ut sapienter docet S. Thomas a. 7. ad 3. & pro peccatoribus omnibus orandum est, ut conuertantur: & pro iustis, ut perseuerent & proficiant; licet orantes non pro omnibus exaudiantur; sed pro prædestinatis, non autem præcitis ad mortem.

Sicut etiam correctio, qua fratres corrigimus, effectum (ultimum) habet in prædestinatis, non in reprobatis secundum illud Ecclesiastæ 7. v. 14. *Nemo potest corrigere, quem Deus despexerit.* Vnde etiam I. Ioannis 5. v. 16. dicitur: *Qui scit, fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, peccat, & dabitur ei uita, peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem: non pro illo dico, ut roget quis.* Sicut ergo nulli, quamdiu uiuit hic subtrahendum est correctionis beneficium; quia non possumus prædestinatos distinguere à reprobatis, ut docet Augustinus lib. de corrept. & grat. cap. 15. ita etiam nulli est denegandum orationis suffragium.

98 Pro iustis etiam est orandum, triplici ratione. 1. quia multorum preces facilius exaudiuntur. 2. ut à multis gratiæ agantur Deo, ob beneficia iustis, in aliorum etiam utilitatem, collata. 3. ut maiores non superbiaht, dum considerant, se minorum suffragijs indigere.

99 Nec obstat secundo, quod Sancti nonnunquam uindictam de inimicis petunt, deque ea lætantur. Psalm. 57. v. 11. & Apocal. 6. v. 10. ubi dicitur: *Uisite quo non uindictas sanguinem nostrum, &c.* Nam ut docet S. Thomas a. 8. ad 1. & 3. eiusmodi imprecationes quatuor modis intelligi possunt, absque serâ, uel culpabili imprecatione mali. 1. per modum prædictionis; in quantum Prophetæ solent per modum imprecantis futura prædicere, iuxta Augustinum l. 1. de sermone Domini in monte c. 42. uel 21. 2. prout quædam temporalia peccatoribus quandoque à Deo, correctionis causa immittuntur: qua ratione licet etiam orando petere, aliqua temporalia mala inimicorum, ut corrigantur. 3. quia non intelliguntur de ipsis hominibus, qui peccat; sed abstracte, de regno peccati; ut scilicet correctione hominum peccata destruantur. 4.

quatenus licet, conformare voluntatem suam divinae iustitiae, circa damnationem perseverantium in peccato, ut dictum pluribus tomo 2. disput. 2. q. 6. dub. 6.

100 **ASSERTIO III.** Ea quae à nobis petenda sunt, recte in precatione Dominica, velut oratione perfectissima, exprimentur. Ita S. Thomas quaest. 83. a. 9. ex Augustino epist. 121. cap. 12. & lib. 2. de ferm. Dom. in monte cap. 10. vel 5. & in enchiridio cap. 115.

Probatur & declaratur. Quia in oratione Dominica non solum petuntur omnia, quae recte desiderare possumus; sed etiam eo ordine, quo desideranda sunt, ut scilicet potiora ceteris anteponamus. Duo enim sunt uniuersim, quae postulantur & recte desiderantur, primo finis; deinde ea, quae sunt ad finem. Finis noster est Deus, in quem noster affectus tendit dupliciter; primo eoq; nobiliiori modo; in quantum volumus gloriam Dei; secundo in quantum volumus frui gloria eiusdem; quorum primum pertinet ad dilectionem Dei, qua Deum in seipso diligimus; secundum vero pertinet ad dilectionem, qua diligimus nos in Deo. Quare prima & potissima petitio est; *sanctificetur nomen tuum*; hac enim petimus gloriam Dei. Secunda, *Adueniat regnum tuum*, qua petimus, ad gloriam Dei & regni eius peruenire.

101 Ea vero quae sunt ad finem, alia ad eum per se conducunt, alia vero per accidens. Per se quidem, bona ad eundem finem utilia idq; vel directe & principaliter, per modum meriti, quo beatitudinem meremur, Deo obediendo; & huc pertinet tertia petitio, *Fiat voluntas tua, sicut in caelo, & in terra*: Vel instrumentaliter, & velut quiddam coadiuuans nos ad merendum; & huc pertinet quarta petitio, *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*; siue hoc intelligatur de pane sacramentali, cuius quotidianus usus proficit homini, in quo etiam intelliguntur omnia alia sacramenta: siue etiam intelligatur de pane corporali, ut per panem intelligatur omnis sufficientia victus, iuxta Augustinum epist. 121. cap. 11. quia & Eucharistia est praecipuum Sacramentum, & panis est praecipuus cibus. Quo sensu etiam voculam *super substantiale*, hoc est, praecipuum exponit Hieronymus Matth. 6. & ad Titum 2.

102 Per accidens autem aliquid conducit ad beatitudinem, per modum remouentis (malum) prohibens. Tria autem sunt mala, quae nos à beatitudine prohibent. Primum quidem & praecipue peccatum; quo spectat quinta petitio; *Dimitte nobis debita nostra*; secundo tentatio impediens observationem diuinæ legis; quo pertinet sexta petitio, *Et ne nos inducas in tentationem*, postulando scilicet, non ut non tentemur, sed ut non tentatione vincamur. Tertio, *paenalis praesens*, ut quae impedit sufficientiam (ac felicem statum) vitæ; & huc spectat vltima petitio, *Libera nos à malo*. Vbi cum oratio sit interpres desiderij, ordo petitionum non respondet ordini executionis, sed ordini desiderij. siue intentionis; in quo prius est finis quam ea quae sunt ad finem; & consecutio boni, quam remouit mali, ut ait S. Thomas ibidem ad 2.

103 Queritur quarto, qualis esse debeat oratio, ad hoc ut sit efficax,

ASSERTIO I. Oratio necessario debet esse attendita. Ita S. Thomas q. 83. a. 13. Probatur & declaratur. Triplex enim est effectus orationis; primus quidem communis omnibus actibus charitate informatis, quod est, *mereri*. Secundus, eique proprius est *impetrare*; & ad neutrum quidem effectum requiritur, ut actualis attentio per totum orationis decursum perduret; sed necessarium tamen est, ut vis primæ intentionis, qua quis adorandum accessit, non sit interrupta, & saltē virtualiter permaneat. Tertius effectus est quaedam *spiritualis reflexio mentis*; & ad hunc necessarium requiritur actualis attentio, iuxta illud 1. Cor. 14. v. 14. *Si orem lingua, spiritus meus orat; mens autem mea sine fructu est*.

104 Est autem triplex attentio, quae orationi vocali potest adhiberi. Vna qua attenditur ad verba, ne quis in eis erret: Secunda, qua attenditur ad sensum verborum. Tertia, qua attenditur ad finem orationis, scilicet ad Deum, & ad rem, pro qua oratur; quae quidem est maxime necessaria (saltē in principio concepta) & potest etiam esse communis idem. An autem in decursu orationis prima sine ceteris sufficiat, dicitur dubio sequenti.

105 Ex quibus etiam colligitur, qua ratione mentis euagatio impedit orationis fructum. Si quis enim ex proposito in oratione mente euagetur, talis euagatio peccatum est, & impedit orationis fructum. Euagatio vero mentis, quae fit praeter propositum, orationis fructum (intellige primum & secundum) non tollit, ut docet S. Thomas ibidem ad 3. ex Basilio ferm. de orando Deum, ubi ait: *Si vero debilitatus à peccato fixe nequis orare, quantumcumque potes, te ipsum cohibeas; & Deus ignoscit; eo quod non ex negligentia, sed ex fragilitate non potes, ut oportet, assistere coram eo*.

106 **ASSERTIO II.** Oratio etiam constans & perseverans esse debet; et si ut actu reipsa semper perduret, minime necessarium est. Ita S. Thomas q. 83. a. 13. Prima pars patet ex scriptura, Matth. 7. v. 7. *Petite, & dabitur vobis; quae uis & inuenietur; pulsate & aperietur vobis*. Idem habetur Luc. 11. v. 9. Et ibidem v. 8. additur: *si ille perseverauerit pulsans, dico vobis, & si non dabit illi surgens, eo quod amicus eius sit, propter improbitatem tamen eius surget, & dabit illi quantum habet necessarios*. Idem probat exemplum Christi, qui & in orando proestant, & eandem orationem ter repetijt. & plixius orauit, Luc. 6. v. 12. Matth. 26. De qua importunitate & perseverantia orationis luculente differit Cassianus collat. 11. cap. 33.

107 Idem patet ex alijs scripturae locis, ubi praecipitur continuo orare, Luc. 18. vers. 1. *Oportet semper orare, & non desicere*. Et 1. ad Thessal. 5. v. 16. *Sine intermissione orate*. Quorum verborum sensus non est, ipsum in se orationis actum semper esse continuandum, uti veteres quidam heretici Messaliani, siue Saliiani, apud Epiphaniū contra haeres. haeresi 80. & Augustinū haeres. 57. dicebant; satis est, vim & causam orationis, quae est deuotio erga Deum, siue desiderium charitatis, actu siue virtute semper durare; ita ut omnia in gloriam Dei referamus, ut dicitur 1. Cor. 10. Vnde Augustinus cit, epist. 121. c. 9. ait: *In ipsa fide, spe, & charitate, continuo desiderio, semper oramus*.

108 Et quia cuiusque rei quantitas debet esse proportion-

portionata fini, sicut quantitas potionis sanitati, conueniens est; ut oratio tantum durescat, quantum est vile ad excitandum interioris desiderij feruorem. Cum vero hanc mensuram excedit, ita ut sine tadio durare non possit, tum oratio priuata & arbitraria non est ulterius pro- tendenda.

Vnde Augustinus ibidem cap. 10. Dicuntur, inquit, Fratres in Ægypto crebras quidem habere orationes, sed eas tamen breuissimas, & rapim quodammodo incalatas; ne illa vigilanter erecta, quæ oranti plurimum necessaria est, per productiores moras euanescat arg. hebetetur intentio: ac per hoc ipsi satis offendunt, hanc intentionem, sicut non est obtundenda, si perdurare non potest, ita si perdurauerit, cito non esse rumpendam. Idem habet Cassianus libro 2. de Instit. cenob. cap. 10.

Oratio vero communis, atq; debita, uti defectu actualis deuotionis intermittenda non est; ita par est, ut communis etiam ac publicæ orationis diurnitatis ad communem populi deuotionem sit accommodata, iuxta S. Thomam ibidem.

109 ASSERTIO III. Ad bonitatem, adeoque; efficaciam orationis requiruntur etiam aliarum virtutum actus, speciatim, humilitatis, fidei, & spei. Ita S. Thomas q. 83. a. 15. Ratio est. Fides enim est necessaria ex parte Dei, quem oramus, ut scilicet credamus, nos ab eo posse obtinere quod petimus.

Quo spectat etiam Fiducia, seu spes id ipsum obtinendi, de qua 1. Ioannis 5. v. 14. Hæc est fiducia, quam habemus ad Deum: quia quodcumq; petierimus secundum voluntatem eius, audit nos, Et scimus quia audit nos quidquid petierimus: scimus quoniam habemus petitiones, quas postulamus ab eo. Et Iacobi 1. v. 6. Postulet autem infide nihil habet: qui enim habet astrat similibus est fluctui maris, qui à vento mouetur & circumferretur. Non ergo æstimet homo ille, quod accipiat aliquid à Domino. Quæ verba iuxta sensum assertionis 1. quæ sit 3. intelligenda sunt, ut mox etiam dicetur assertione sequente, & 6.

Humilitas autem est necessaria, ex parte ipsius petentis, qui suam indigentiam recognoscit. Est etiam & deuotio necessaria, tanquam primus religionis actus, necessarius ad omnes consequentes, ut ait S. Thomas: quod intelligendum iuxta dicta quæ sito 1. assert. 4. ne quis putet, orationem peccatoris non exaudiri; de quo infra assert. 7.

110 ASSERTIO IV. Ad certam imperationem eius, quod petitur, necessarium est ex parte ipsius rei, quæ petitur, ut sit necessaria ad salutem, vel certe ad eam conducatur. Ita S. Thomas q. 83. a. 15. ad 2. Colligatur ex illo Christi Ioan. 14. v. 13. & c. 16. v. 23. Amen amen dico vobis: si quid petieritis Patre in nomine meo, dabit vobis. Usq; modo non petistis quidquam in nomine meo: hoc est, in nomine Christi Saluatoris, adeoque; ad salutem pertinens, ut explicat etiam Augustinus tract. 102. in Ioann. Ratio est; quia cætera bona, uti per se non cadunt sub merito, ut dictum tom. 2. disp. 6. q. 6. du. 10. ita nec infallibiliter oratione impetrantur; quæ si bona est, non nisi ad salutem petentis ordinatur.

111 ASSERTIO V. Ad infallibilitatem impetrationis eius rei, quæ petitur, etiam requiritur, ut orans pro seipso petat. Ita S. Thomas q. 83. a. 7. ad 2. & a. 15. ad 2. iuxta illud Ierm. 15. v. 1. Si steteris Moyses &

Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum. Idem docet Augustinus tract. 102. in Ioanē ubi ait: Ita sane intelligendus quod ait: Dabit vobis: ut ea beneficia significata sciatur his verbis, quæ proprie ad eos pertinent, qui petunt. Exaudiuntur quippe omnes Sancti pro seipsis, non autem pro omnibus exaudiuntur, vel amici, vel inimici sui, vel quibuslibet alijs; quia non utcumque dictum est, dabit, sed dabit vobis.

Ratio est; quia cum ea, quæ ad salutem alterius pertinent, plurimum etiam ex eius arbitrio pendeant, fieri facile potest, ut oratio pro alio facta non impetret, etiam si fiat pie, & perseueranter, & de pertinentibus ad salutem, propter impedimentum, quod est ex parte eius, pro quo oratur. Si quis vero pro seipso debito modo oret, iam hoc ipso habet efficacax desiderium impetrandi quod petit: efficacax autem dici non potest, nisi remoueat impedimenta, quæ ex sua parte postulato effectui obstant.

112 ASSERTIO VI. Quatuor igitur sunt conditiones, quibus concurrentibus semper aliquis impetrat quod petit; ut scilicet pro se petat, necessaria ad salutem, pie, & perseueranter. Ita S. Thomas q. 83. art. 15. ad 2. conuenienter S. Basilio serm. de orando Deum ubi ait: Ideo quandoq; petis, & non accipis; quia perperam postulasti, vel infideliter, vel leuiter, vel non conferentia tibi, vel destitisti. Ratio sumitur ex dictis, quibus prædictæ quatuor conditiones satis explicatæ sunt. Pietas enim ad attentionem, cæteraq; conditiones assertione 1. & 3. explicatas pertinet: reliqua sigillatim iam antea declarata sunt.

113 Dices; ad salutem etiam pertinet perseuerantia, quæ tamen sub infallibile merito non cadit, ut suo loco dictum tomo 2. disp. 6. q. 6. du. 9. nec adeo etiam infallibiliter oratione impetrari posse videtur.

Respondeo posse, si supradictæ conditiones adsint: sed quia effectus ille, ex sua propria & speciali ratione, non confertur, nec conferri potest, ante finem vitæ, necesse est perseuerantiæ conditionem ita explicari, ut oratio ac petitio seria eiusdem gratiæ ad finem usq; vitæ constanter perduret; quo facta, nunquam fiet, ut oratio eo effectu frustretur. Si quis enim postea ex gratia excedat, necesse est, hoc ipso desiderium efficacax & serium perseuerantiæ fuisse relaxatum: alias enim homo utique perseuerasset; cum in eius arbitrio, cum diuina gratia, positum fuerit perseuerare, ut pluribus dictum est. tom. 2. disput. 6. q. 6. du. 9.

114 Præter has tamen conditiones, plura adminicula orationis, ad impetrandum vtilia, refert Cassianus Collat. 9. c. 33. ubi ait: Diuersas exauditionum causas esse, secundum animarum diuersum ac variis statum, euangelica sine prophetica testantur eloquia &c. Et mox numerat 1. Plurium consensum, ex Matth. 18. II. Fidei plenitudinem grano sinapis comparatam Matth. 13. III. Eleemosynarum fructum, Eccli 29. IV. Emendationem vitæ, & opera misericordiæ, Iesai. 58. V. Tribulationum pressuram psal. 119. & Exod. 22. &c.

115 ASSERTIO VII. Ut vero is, qui orat, in gratia sit constitutus, tamen ad imperationem orationis non requiratur, stantibus supradictis quatuor conditionibus, requiritur tamen ad meritum eius

eius de condigno. Ita S. Thomas quæst 83. art. 15. & 16.

Prior pars probatur ex scriptura & Patribus, qui de exauditione orationis vniuersaliter loquuntur, speciatim Augustinus tractat. 44. in Ioannem: *Si peccatores, inquit, non exaudiret Deus; frustra Publicanus dixisset, Domine propitius esto mihi peccatori; qui tamen iustificatus discessit.* Et Chrysostomus seu auctor operis imperfecti in Matthæum homil. 18. *Omnis qui petit accipit, id est, siue iustus sit, siue peccator.*

Ratio est; quia orationis impetratio non nititur iustitia, sed gratia & misericordia, ac liberali promissione Dei. *Habet enim oratio efficaciam impetrandi ex gratia Dei, quem oramus, qui etiam nos ad orandum inducit.* Vnde etiam Augustinus serm. 29. de verb. Dom. *Non nos hortaretur, ut peteremus, nisi dare vellet.*

116 Nec obstat illud cæci Ioannis 9. vers. 31. *Scimus, quia peccatores Deus non audit.* Nam ut Augustinus tract. 44. in Ioannem ait, illud verbum est *cæci adhuc inuncti*, id est, nondum perfecte adhuc illuminati; & ideo non est ratum; quamuis possit ratificari, ut ait S. Thomas 2. 6. ad 2. si intelligatur de peccatore, in quantum est peccator, siue secundum desiderium peccati, in hoc enim à Deo non auditur ex misericordia; sed quandoque auditur ad vindictam; dum Deus permittit peccatorem adhuc amplius ruere in peccata: siquidem Deus quadam negat propitius, quæ concedit iratus, iuxta Augustinum tract. 73. in Ioannem & serm. 53. de verbis Domini. Quo sensu etiam intelligitur illud Pro. 28. v. 9. *Qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis.*

117 Et quamuis oratio peccatoris non possit esse pia, quasi procedens ex habitu vel effectu charitatis, potest tamen esse pia, tum ex parte rei, quæ petitur, si petat aliquid ad pietatem pertinens; tum etiam quoad affectum fidei & spei, ipsiusque religionis saltem naturalis, ut indicat S. Thomas ibidem ad 2.

118 Dices; quid si peccator ipse odij erga proximum peccato affectus sit, nõquid exaudietur; quamuis contra seipsum oret, illud: *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus &c?* Respondet Sanctus Thomas ibidem ad 3. orationem Dominicam proferri ex persona communi totius Ecclesie. Et ideo si aliquis nolens dimittere debita, proximo, dicat orationem Dominicam, non mentitur; quamuis hoc quod dicit, non sit verum, quantum ad suam personam: est enim verum, quantum ad personam Ecclesie, extra quam est merito. Et ideo fructus orationis caret: idque satis colligitur ex Eccli 28. versu 1. 2. 3. 4. 5. *Quandoque tamen aliqui peccatores parati sunt debitoribus suis dimittere: & ideo ipsi orantes exaudiantur, secundum illud Eccli 28. v. 2. Relinque proximo tuo nocentem: & tunc deprecanti tibi peccata soluentur.*

119 Secunda pars assertionis patet ex generali doctrina de merito to. 2. disp. 6. q. 6. du. 2. & 4. vbi ex communi docuimus, ad meritum de condigno requiri statum gratiæ, & affectum charitatis. In quæ sensum S. Thomas cit. a. 15. *Oratio, inquit, sicut & quilibet alius actus virtutis, habet efficaciam merendi in quantum pro-*

cedit ex radice charitatis, seu ut mox ait, quatenus procedit à charitate. De qua re plura loco citato. Queritur quinto, quotuplex sit oratio.

120 Respondetur breuiter, orationem generatim acceptam, pro ut significat *ascensum mentis in Deum*, duobus potissimum modis diuidi. Primo enim oratio alia est pure mentalis; qualis respectu quidem Dei inspectoris cordium, ex suo genere sufficit, & salutaris est. Alia autem est vocalis; qualis necessario esse debet oratio, quæ per ministros Ecclesie, in persona totius fidelis populi Deo offertur: hæc enim necesse est, ut toti populo innotescat, seu quantum est ex suo genere, innotescere possit: quod fieri non posset, nisi esset vocalis.

121 Alia est ratio orationis priuatæ ac singularis; cui tamè nihilominus vocalis sermo recte adiungitur. Primo ad excusandam interioris deuotionem; quia per exteriora signa mouetur mens hominis tum secundum apprehensionem, tum etiam secundum affectionem, iuxta Augustinum epist. 12. r. c. 9. Cuius pinde etiã deuotionis, in oratione priuata, quoad usum vocis, potissimum habenda est ratio. Si enim mens per vocis formationem distrahatur, vel qualitercuq; impediatur; vti solet accidere, cum mens sine huiusmodi signis est sufficienter ad deuotionem parata, à voce abstinendum erit, iuxta illud psal. 29. v. 1. *Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea.* Ex exemplum Annæ, quæ loquebatur in corde suo 1. Regum 1. v. 13.

Secundo ad reddendum debitum, quo obstricti sumus ad seruendum Deo, non solum mente, sed etiã corpore; idque præcipue conuenit orationi, quatenus est satisfactoria, iuxta illud Osee 14. v. 3. *Omnem aufer iniquitatē, accipe bonū, & reddemus vitulos labiorum nostrorum.*

Tertio ob quandam redundantiã ab anima in corpore, ex vehementi affectione, secundum illud psalmi 15. v. 9. *Propter hoc latatum est cor meū, & exultauit lingua mea, ut pluribus docet S. Thomas a. 12.*

122 Secundo diuiditur oratio in has quatuor velut species, seu partes orationis relatas ab Apostolo 1. Tim. 2. vers. 1. nimirum *obsecrationes, orationes, postulationes, & gratiarum actiones.* Quæ S. Thomas cit. q. 83. a. 17. ita explicat, ut etiam in eandem orationem omnia conueniant; ita scilicet, ut obsecratio petitioni adiungat rationem motiua, ob quam oratio fit exaudienda; oratio significet eleuationem mentis ad Deum in quavis oratione necessariam &c. Sicut in collecta Trinitatis, inquit, quod dicitur, *Omnipotens sempiternus Deus, pertinet ad orationis ascensum in Deum. Quod dicitur, Qui dedisti famulis tuis, pertinet ad gratiarum actionem. Quod dicitur, Presta quasumus. &c. pertinet ad postulationem. Quod in fine ponitur, Per Dominum nostrum. &c. pertinet ad obsecrationem. Et ita in pluribus Ecclesia collectis hæc quatuor possunt attendi. Ita Sanctus Thomas.*

Quamuis in Collationibus Patrum, apud Cassianum e. 10. 11. 12. & 13. hæc quatuor ita explicantur, ut diuersas quasi orationis species significant; nimirum ut obsecratio sit imploratio pro peccatis: oratio, cum aliquid Deo vouemus: postulatio, cum pro alijs petimus. &c. sed primum, inquit, S. Thomas, melius est.

Illud

Illud mirum, quod indicat Augustinus lib. 9. Confes. cap. 13. preces nonnunquam ad Deum fundi, etiam pro re, quæ iam impetrata putatur. Nimirum quia Deus, pro sua benignitate, aliquando preces exaudit, priusquam fundantur. Quod tamen extraordinarium videtur.

123 Sexto quæri potest, quo loco, tempore, & gestu corporis orandum sit, speciatim an quouis loco & situ corporis saltem priuatim orare liceat.

Respondeo breuiter I. In omni loco fas esse Deum priuatim orare, si debita animi reuerentia non desit. Ita Chrysostomus orat. sua postrema de pseudopropheta & falsis Doctoribus, adiuncta nouæ editioni Ephrem monet vt in omni loco, etiam in lecto oremus: *Et tu igitur, inquit, Pater, ne expectes diem vel horam, sed etiam cum dormies ora, & in via, & dum cubas, & cum surgis; & in quocunque loco.* Ratio est, quia si nullus locus adeo vilis est, cui Deus suam substantiâ non communicet, non obstabit etiam vilitas loci orationi ad Deum vbiq; præsentem fundendæ: quando etiam Angeli in omni loco præsentem Deum intuentur, ac pro nobis orant.

124 II. Neque tempus certum oratio priuata deponit. Itaque die & nocte; inter prandium, cenam, ludum, ac in omni negotiorum genere orare licet. Nihil enim hic certi quippiam præscriptum aut vetitum; quasi certo quodam tempore liceat; alio non liceat.

125 III. Neque etiam per se certus corporis gestus aut situs necessarius est. Tertullianus quidæ de orat. cap. 12. inter alias quasdam antiquas orantium superstitiones, reprehendit, sedentem orare, si fiat quasi ex consilio & debita opera. At vero Monachos olim sedentes orasse, patet ex Cassiano lib. 2. de Institut. Cœnob. cap. 12. & confirmat hodie receptus Ecclesiæ vsus, etiam in publico & solennibus precibus. Nihilominus tamen Monachis subinde etiam consuetum fuisse, expensis brachijs orare, patet ex eodem Cassiano ibidem cap. 7. Imo etiam orasse simul, & manibus laborasse, docet idem cap. 14. Denique etiam inter cubandum recte orari Deum, superius ex Sancto Chrysostomo retulimus.

126 Septimo & vltimo quæritur, an & quandoam iure naturali obliget orationis præceptum.

Respondeo, nullum dubium esse, quin etiam secluso omni præcepto positiuo, extet præceptum naturale & diuinum de oratione, vt satis ex scripturis superius relatis colligitur.

Sed tempus determinare difficile est. Probabile est, quod docent Angelus V. oratio, num. 20. Medina Cod. de orat. q. 11. Nauarrus de horis Canonicis cap. 3. n. 14 & sequitur Azor tom. 1. cap. 10. q. 14. obligare id præceptum. Primo in casu grauis tentationis, vel afflictionis; cum salus animæ periclitatur. Secundo in probabili mortis periculo, cui auertendo necessaria videatur oratio; quibus non male addit Syluester V. oratio quæst. 8. quando etiam proximus no-

ster in graui mortis corporalis, aut spiritualis periculo constitutus, eiusmodi auxilio egere videtur. Vt si duos districtis gladijs inter se acriter dimicantes, & de vita periclitantes videas, quibus aliter succurrere non possis, quam oratione ad DEVM, quasi subito & iaculatorie effusa.

127 Quidquid Durandus in 4. distinct. 15. quæst. 12. & Paludanus quæst. 5. a. 1. in contrarium dicant, multa esse iuris naturalis præcepta, & in his etiam ipsum orandi & ieiunandi præceptum, quæ nullum certum tempus determinant: quod quidem in ordine ad impetranda ordinaria Dei auxilia, quæ ad corporis, aut animæ salutem necessaria sunt, extra prædictos casus necessitatis, verum existimo; quia vt hæc petere aliquando lege naturali iubemur, ita si quis subinde ea postulet, non censendus erit peccare contra legem naturalem, etiam si tempus certum non obseruet, quidquid Syluester loc. citat. de primo instanti seu tempore vsus rationis dixerit, de quo tom. 2. disputat. 4. quæstione 5. dub. 4. Die autem dominico aut festo orare quidem tenemur, sed non proprie ex præcepto naturali, sed positiuo Ecclesiæ, vt inferius dicetur.

DVBIVM V.

De Horis Canonicis; quid, & quanam sint; à quibus recitanda; quid recitandum; quomodo, & qua deuotione, tum externa, tum interna; quo loco & tempore recitanda; & qua causa non recitantem excusent.

Ad S. Thom. 2. 2. q. 83.

128 Pæcularis quidam modus & ritus orandi est ille, qui Horis Canonicis continetur, de quibus proinde hoc loco agendum, etsi S. Thomas de his particulatim nihil agat.

Quæritur igitur primo, quid, & quanam sint horæ canonicae.

Respondeo breuiter I. horas canonicas dici eas, quæ ex præscripto Canonum certis horis recitandæ sunt: quæ etiam quia per modum quasi debiti officij, nomine Ecclesiæ persoluuntur, absolute dici solent officium diuinum, seu Ecclesiasticum: quod proinde recte describitur, certa quædam & publica ratio laudandi & orandi Deum non sola mente, sed voce, auctoritate Ecclesiastica instituta, vt etiam tradunt Nauarrus cap. 7. de orat. numero 1. & Bellarminus lib. 1. de bonis operibus cap. 10.

129 II. Constat diuinum hoc officium ex Nocturnis, Laudibus, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperis, & Completorio, velut maioribus quibusdam partibus; quæ etiam ab alijs intercisè recitari possunt: ex psalmis vero, hymnis, le-